הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר קדושה

קרית ספר על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרית ספר על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-שחיטה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ט 6
הלכה יב 6
הלכה יג 6
הלכה כב 6
הלכה כד 6
הלכה כז 6
הלכה כח 7
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ד 8
הלכה ז 8
הלכה יא 8
הלכה יד 8
הלכה טו 8
הלכה יז 9
הלכה כא 9
הלכה כב 9
פרק ג 9
הלכה א 9
הלכה יח 9
הלכה יט 9
פרק ד 10
הלכה א 10
הלכה ד 10
הלכה ח 10
הלכה יא 10
הלכה יז 10
פרק ה 11
הלכה א 11
פרק יב 12
הלכה א 12
הלכה ב 12
הלכה ג 13
הלכה ז 13
הלכה ח 13
הלכה י 14
הלכה יא 14
הלכה יב 14
הלכה יז 14
פרק יג 15
הלכה א 15
הלכה ה 15
הלכה ו 15
הלכה ז 15
הלכה ח 16
הלכה ט 16
הלכה י 16
הלכה יא 16
הלכה יג 16
הלכה טו 17
הלכה יז 17
הלכה יח 17
הלכה כ 17
הלכה כא 17
פרק יד 17
הלכה א 17

הלכה ב 18
הלכה ד 18
הלכה ו 18
הלכה ז 18
הלכה יא 18
הלכה יד 19
הלכה טז 19

פרק א

הלכה א

מצוה סא לשחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה וחיה ועוף ואח"כ יאכל דכתיב וזבחת מבקרך ומצאנך הרי בהמה ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הא למדת שחיה כבהמה לענין שחיטה ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף וגו' מלמד ששפיכת דם עוף כשפיכת דם חיה ותני בר קפרא זאת תורת הבהמה והעוף לכל נפש החיה הרומשת במים הטיל הכתוב עוף בין בהמה ודגים לחייבו בשני סימנים אי איפשר שכבר הוקש לדגים לפוטרו בלא כלום אי איפשר שכבר הוקש לבהמה הא כיצד הכשרו בסימן א' ותניא ר' אומר כאשר צויתיך היכן צוהו בשחיטה מלמד שנצטוה משה בע"פ בה' שחיטה על הוושט ועל הגרגר' ורוב א' בעוף ורוב שנים בבהמה. והאוכל משחוטה קודם שתצא נפשה עובר בלא תעשה דכתיב לא תאכלו על הדם והרי עדין אוכל על דמה כיון שלא יצתה נשמתה ואינו לוקה משום דהוי לאו שבכללות דמשתמעי' מיניה מילי טובא כדמייתי בדוכתה.

הלכה ג

דגים וחגבים אינם צריכין שחיטה אלא אסיפתן היא המתרת אותן הרי הוא אומר הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את דגי הים יאסף להם אסיפת דגים כשחיטת בקר וצאן וחגבי' נאמר אסף החסיל באסיפה לבדה לפיכך אם מתו מאיליהם בתוך המים מותרים ומותר לאוכלן חיים ואית דאסרי להו חיים משום בל תשקצו.

הלכה ד

זביחה זו האמורה בתורה סתם צריך לפרש אותה ולידע באי זה מקום מן הבהמה שוחטין וכמה שיעור השחיטה ובאי זה דבר שוחטין ומתי שוחטין והיכן שוחטין וכיצד שוחטין ומה הם הדברים המפסידים את השחיטה ומי הוא השוחט על כל הדברים האלו צוהו בתורה ואמר וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' כאשר צויתיך ואכלת בשעריך שכל הדברים האלה על פה צוה בהם כשאר תורה שבעל פה.

הלכה ה

מקום השחיטה מן החי הוא הצואר הלכתא וקרא דכתיב וזאת תורת הבהמה והעוף באי זו תורה שותה בהמה לעוף ועוף לבהמה לומר לך מה עוף הכשרו מן הצואר שהוא מליקתו אף בהמה הכשרה מן הצואר שהוא שחיטתה אי מה להלן ממול עורף אף כאן ממול עורף ת"ל ומלק את ראשו ממול ערפו ראשו של זה הוא ממול עורף ואין ראשו של

אחר ממול עורף וזאת דמשמע דהוי מיעוטא אתא לומר סד"א מה עוף בסימן א' דכתיב ולא יבדיל אף בהמה בסימן א' אתא זאת ומיעט שלא לכל דבריהם הוקשו אלא לדבר אחד. וכל הצואר כשר לשחיטה כמליקה דכשר כל העורף למליקה ומקום שאינו ראוי לשחיטה למעלה ולמטה בקנה ובוושט הוי דאוריתא הלכתא.

הלכה ט

וישחוט באמצע הצואר ואם מן הצדדין שחיטתו כשרה. שיעור השחיטה שני סימנים הקנה והוושט הלכתא וקרא דכתיב והפשיט את העולה וגו' אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה מנין לרבות בכלל עריפה גם את הראש שאינו בכלל הפשטה שהרי הותז משערו קודם הפשטה דכיון דנחתכו סימנים קרי ליה הותז מפני שכל חיותו תלוי בהם ואי בסימן א' לא הוה צריך קרא לרבויי דבכלל שאר נתחים הוה. ורובו של כל אחד כמוהו הלכתא ואזלינן בתר רובא דאמרינן בעלמא.

הלכה יב

כל שלא בדק הסימנים אחר שחיטה ונחתך הראש הרי זו נבלה דאזלינן בתר חזקה דכל בהמה בחייה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת ולא פקע מינה שם דאיסורא עד שידע בודאי שנשחטה שחיטה כשרה.

הלכה יג

כל דבר שחותך ואין לו פגם לא בחודה ולא בצדדין כשר לשחיטה והוא שיהיה תלוש ואם מחובר מתחלת ברייתו קודם שיעקור אותו שחיטתו פסולה הלכתא וקרא דכתיב ויקח את המאכלת דהוי דבר תלוש וגמרינן מיניה נמי לחולין דכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה.

הלכה כב

ליבן סכין ושחט בה שחיטתו פסולה דצדדי סכין שורפים הסימנים קודם שחיטה ושריפה כנקב.

הלכה כד

ווושט נקובתו במשהו ואם מצא בסכין פגם אחר שחיטה הרי זו ספק נבלה דשמא בעור נפגמה ושחט סימנים בסכין פגום אם שבר בה דבר קשה אחר שחיטה ומצאה פגומה וכן אם לא בדקה כשרה דהא ה"ל חזקת בדוק מעיקרא ואי נפגמה חזקה שנפגמה בדבר הקשה.

הלכה כז

אורך הסכין כל שהו ובלבד שלא יהא בראש האיזמל שנוקב ואינו שוחט.

הלכה כח

ובכל זמן שוחטין ואפילו בלילה באפילה אם ידע ששחט כהוגן שחיטתו כשרה וביום הכיפורים או בשבת בשוגג שחיטתו כשרה:

פרק ב

הלכה א

בכל מקום מותר לשחוט חולין חוץ מן העזרה שאסור לשוחטן בה בין בהמה בין חיה בין עוף דכתיב כי ירחק ממך המקום וזבחת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח במקום קרוב פרט לחולין שנשחטו בעזרה ובא הכתוב להתיר להם בשר תאוה משיבואו לארץ והם יתרחקו מן המשכן לפי שבמדבר לא הותרו לאכול שום בהמה הראויה להקריבה אלא ע"י הקרבה ואין לי מקרא דכי ירחק אלא תמימים הראוים ליקרב מנין לרבות בעלי מומין וחיה ועופות ת"ל ושחטו ושחט אותו ושחט אותו ג' פרשיות סמוכות זו לזו בשלמים בראשונה כתיב ושחטו ובשתים כתיב ושחט אותו והוו ג' מיעוטי משמע מכולהו זה נשחט בעזרה ולא אחר יכול לא ישחוט ואם שחט יהא מותר ת"ל כי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת מה שאתה זובח ברחוק מקום אתה אוכל ואי אתה אוכל מה שאתה זובח במקום קרוב וכי היכי דנפקא לן מהכא דאסיר תמימים באכילה מקרא דוזבחת ואכלת כמו כן אסור נמי הני מאחר דנפקא לן דאסור לשוחטן בעזרה דנאמר דקרא דמה שאתה זובח קאי אכולהו. והשוחט חולי' בעזרה אותו הבשר טהור ואסור בהנאה דכתיב בבשר היוצא חוץ ממחיצתו כגון עובר שהוציא ידו בשחיטת אמו מיעט בסיפיה לכלב תשליכון אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה ודריש הכי אותו הוא דנאסר ביציאת מחיצה ולכלב תשליכון אותו דמותר בהנאה ולא חולין שנשחטו בעזרה והנאסרים על ידי כניסת מחיצה אסורים אף בהנאה וקוברין אותו ואפרו אסור דכיון דלא הטעין הכתוב לשרפו משיך איסוריה לעולם ואפי' לא שחטו לאכיל'. אבל נוחר ומעקר ומנבל ונמצאת טרפה ובהמה וחיה ועוף טמאים ששחטן בעזרה מותרים בהנאה דשחיטה הוא דאוסר החולין והני לית בהו שחיטה.

הלכה ג

ואפילו בשר שחוטה ופירות ופת אסור להכניס בעזרה ואם עבר והכניס מותרים באכילה כשהיו ודברים אלו כולם דברי קבלה הם ונראה דאין איסור הכנסתן לעזרה מן התורה וכן כתבו בתוס' פ' הספינה ופ' הזרוע דדוקא בדבר שיש בו כעין הקרבה אבל דבר שאין עושין בו הקרבה כלל לא שייך איסור הכנסת חולין לעזרה דאם לא כן לא

ילבש כהן בגדי חול ויכנס לעזרה וגם ישראל לא יכנס לעזרה ועוד דאמרינן בהקומץ יאכלוה שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השבע ואינו לוקה על שוחט או אוכל חולין שנשחטו בעזרה מדאוריתא דהא לא הוי לאו בפי' אלא מכללא.

הלכה ד

בהמת שלמים ועוברה חולין ששחטה בעזרה עובר מותר באכילה שאינו יכול לשוחטו בריחוק מקום משום אמו דהויא קדשים והא ניתר בשחיטתה וקרא כתיב כי ירחק ממך וגו' ודרשינן ברחוק מקום אתה זובח וגו' משמע היכא דאתה יכול לשחוט ברחוק מקום לא תשחוט בקרוב אבל הכא דלא הוה אפשר לשחוט ברחוק אתה אוכל אפילו נשחטה בקרוב מקום.

הלכה ז

כיצד שוחטין מוליך או מביא הסכין עד ששוחט דאין ושחט אלא ומשך וכתיב חץ שחוט מה חץ הולכת במשיכה אף שחיטה במשיכה וכל שאין בסכין כמלא שני צוארים והוליך או הביא לבד שחיטתו פסולה דאין הסימנים נחתכים במשיכה זו לבדה בלא דרסה אבל יש בו שיעור בכל גוונא דכתב הרב ז"ל שחיטתן כשרה.

הלכה יא

אין שחיטת החולין צריכה כוונה אלא אפילו בלא כוונה שחיטתה כשרה מדגלי רחמנא גבי קדשים מתעסק דפסול כדכתיב לרצונכם תזבחו לדעתכם זבוחו מכלל דחולין לא בעו כוונה אבל לא בא מכח אדם פסולה דכתיב וזבחת עד שיהיה הזובח אדם ואע"פ שאינו מתכוין לשחיטה וסכין קבועה בגלגל וסבבוהו המים ושם צוואר כנגדו עד שנשחט הרי זו פסולה דלאו מכח אדם הוי ואם פטר אדם המים ושחט בסביבה ראשונה כשר שהרי מכח אדם בא והסביבה שנייה ולאחריה אינו מכח אדם אלא מכח המים ופסולה.

הלכה יד

השוחט לשם הרים וגבעות שחיטתו פסולה ונראה דהוי פסולה מדרבנן דמיחלפא בשחיטת ע"ז דדמיא לה אבל לשם מזלים והר או כוכבים ומזלות וכיוצא בהם אסורה בהנאה ככל תקרובת עבודה זרה דאסורה כמת כדכתיב ויאכלו זבחי מתים ומת אסור בהנאה דנפקא לן מותמת שם מרים וגמרינן שם שם מעגלה ערופה דאסורה בהנאה דילפינן לה לעיל אזהרת קמ"ג.

הלכה טו

השוחט בהמה לזרוק דמה לע"ז או להקטיר חלבה לע"ז הרי זו אסורה דמחשבין מעבודה לעבודה כשחשב בעבודה זו על עבודה אחרת כגון שחשב בשחיטה על הזריקה הויא

מחשבה לגבי עבודה זרה דגמרינן לה ממחשבת פגול שלפנים שהשוחט ע"מ לזרוק דם או להקטיר אימורין למחר זהו עיקר פיגול וכדנילף לה בדוכתה בס"ד ואם אחר שחיטה הוא שחשב כך אסורה מספק שמא סופו הוכיח על תחלתו ובמחשבה כזו שחט והויא ספקא דאוריתא.

הלכה יז

השוחט לשם קדשים שמתנדבים ונודרים כמותם וגו' פסולה מרבנן דגזור משום שנראה שעכשיו הוא מקדישה ושוחטה בחוץ.

הלכה כא

שנים אוחזין בסכין ושוחטין בהמה שלהם א' מתכוין לשם דבר האוסר מן התורה והא' לא נתכון הרי זו פסולה דהא אית ליה לאוסר חלק בכל אבר ואבר.

הלכה כב

אין הולכים במחשבה אלא אחר הזובח דאם אין הבעל השוחט אלא שחושב מחשבה בשעה ששוחט האחר כשרה כמחשבת פנים דאין הכל הולך אלא אחר העובד כדכתיב המקריב לא יחשב לו אבל בעלים לא פסלי במחשבה כי מקריב לה כהן. נכרי אפילו קטן שחיטתו נבלה כדלקמן פ"ד:

פרק ג

הלכה א

ה' דברים מפסידין את השחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה עיקור וכל דיני חמשה דברים אלו הם תורה שבעל פה וספקן הויא ספיקא דאוריתא ומוגרמת איכא דאמרי שנתקשה בה משה ולא היה יודע מהיכן היא מוגמר עד שהראה לו הקב"ה באצבע דכתיב וזה אשר תעשה על המזבח ועשייה תחילתה זביחה היא וכתיב וזה אלמא הראהו באצבע.

הלכה יח

וכל פסול ה' דברים משוי לה נבלה ואם אכל ממנה כזית לוקה משום אוכל נבלה שאין מוציא מידי נבלה אלא שחיטה כשרה כאשר צוה ה' את משה וספיקו הוי ספק נבלה.

הלכה יט

ניטל ירך עם חללה או עשאה גיסטרא או נשברה מפרקת ורוב בשר עמה או קרעה מגבה כדג או נפסק רוב קנה או ניקב משהו מן הוושט במקום הראוי לשחיטה כולם הוו נבלות מחיים ולא מהני להו שחיטה לאפוקינהו מידי נבלה דהרי הם כמתים. ואחד

הבהמה ואחד העוף בדברים אלו. וכל דיני נקיבת הוושט ופסוקת הגרגרת פיסולן משום נבלה והכשירן ושיעורן הם מן התורה שבעל פה וספקן הוי ספק דאוריתא ולחומרא:

פרק ד

הלכה א

ישראל שאינו יודע הלכות שחיטה ושחט בינו לבין עצמו ושאלנו לו אם שהה או דרס ותשלום ה' דברים ואמר שלא היה בשחיטתו שום דבר מדברים אלו המפסידים את השחיטה נראה דשחיטתו מותרת מדאוריתא ומדרבנן הוא דאסור משום דהוי קרוב לספק כיון דלא ידע מעיקרא.

הלכה ד

כל מומחין שוחטין לכתחלה. חרש ושוטה וקטן ושכור שנתבלבלה דעתו ששחטו שחיטתן פסולה שאין בהם דעת ורוב מעשיהם מקולקלים ואזלינן בתר רובא.

הלכה ח

מצא גדיו או תרנגולו שחוט בשוק או באשפה שבבית אסור מספק שמא נתנבל ולכך השליכוהו שם.

הלכה יא

שחיטת נכרי אפילו קטן נבלה ולוקה עליה דמדכתיב וקרא לך ואכלת מזבחו אתה למד שזבחו אסור אפילו לא שחט אלא משהו דבר שעושה אותו נבלה בין בתחלה בין בסוף פסולה. ומומר לע"ז או לחלל שבת בפרהסיא או מין והוא הכופר בתורה ובמשה רבינו הרי הוא כגוי ושחיטתו נבלה דמומר לע"ז הוי מומר לכל התורה כולה כדילפינן מדכתיב וכי תשגו ולא תעשו וגו' את כל המצות האלה ובעבודה זרה מיירי ומחלל שבתות בפרהסיא שכופר במעשה הש"י ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית. שחיטת צדוקים וכיוצא בהם שאינם מאמינים בתורה שבעל פה אסורה מספק שמא נבלו אלא א"כ שחטו בפנינו שאז מותרת שחיטתם.

הלכה יז

נחירה או שחיטה שלא כהלכה הותרה במדבר ולא נצטוו לשחוט כהלכה אלא שלמים במשכן כדכתיב איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור וגו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' וזבחו זבחי שלמים לה' ונצטוו כשיכנסו בארץ שתאסר הנחירה ולא יאכלו חולין אלא בשחיטה כהלכה וישחטו בכל מקום לעולם חוץ לעזרה שנאמר כי ירחיב ה'

אלהיך את גבולך וזבחת מבקרך ומצאנך אשר ה' אלהיך נותן לך וזו היא המצוה הנוהגת לדורות לשחוט ואח"כ יאכל:

פרק ה

הלכה א

פרק חמישי ששי ושביעי ושמיני ועשירי דיניהם מן התורה הלכה למשה מסיני. ושמנה מיני טריפות נאמר לו בסיני ואלו הן דרוסה נקובה חסרה נטולה פסוקה קרועה נפולה ושבורה סימנים נ"ח נק"ד נפ"ש. ואין לך בפירוש בתורה אלא דרוסה דכתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו והיא שטרפה חית היער ונטת למות ועדין לא מתה ועתידה למות כדכתיב לכלב תשליכון אותו דהיינו שיעשה אותה בשר הראוי לכלב שאי אפשר לה לחיות דאם מתה כבר היינו נבלה וכשם שלא תחלוק בנבלה בין מתה מחמת עצמה בין שאר מאורעים שמתה בהם כך לא תחלוק בטרפה בין נטרפה מחמת ארי בין נולד בה טרפות אחד מן הטרפיות היא בכלל שענין הכתוב בשר שנטרף ועדין הוא חי אלא שסופו למות מחמת טרפותו ולהיות נשלך לכלב אבל לא נתבארו בכתוב הדברים הטורפים המביאים לידי מיתה ונאמרו למשה בסיני ומקובלות בידינו נמצא שעיקר הדבר מפורש בתורה ופי' פרטיו הלכה למשה מסיני. ומפני שהדריסה היא מפורשת בתורה יש בה חומרא בספקא שהוא אסור ושאר הדברים הטרפים יש בהם ספקים מותרים כמו שיתבאר. ונראה דאף על גב דכולהו טרפיות נכללו בכלל טרפה דקרא כיון שלא נתפרשו אלו השבעה אלא בתורה שבעל פה לא אסרו כל ספקן ואפשר דהכי גמירי להו בקצת ספיקן מותר כדאמר בערלה דגמירי לה וודאה אסור ספקה מותר. ודריסה גמירי לה בציפורן ושיאדים הבשר כנגד בני מעים ובסימנים שיאדימו הם כל שהו.

ונקובה י"א איברים שאם ניקב אחד מהם לחללו בכל שהו טרפה. ובני מעים שנתהפכו אע"פ שלא ניקבו טרפה ובכלל נקובה היא דטעמא משום דסופו לינקב ולירקב וכתיב נמי הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הקב"ה כוננויות באדם שאם נהפך אחד מהם עליונו לתחתיתו או עגולה זו למעלה מכמות שהיה זו למעלה וזו למטה אינו יכול לחיות עוד. וכל שנטרף בנקיבה אם ניטל כלו טרפה דהוי בכלל נקובה וכן אם נברא בשני איברים מאותו אבר טרפה שכל היתר כנטול דמי והרי הוא כנקוב.

וטרפיות הריאה במראי' וה' מראות הן והם בכלל נקובה הרי הוא כנקוב שאותו הבשר כמת הוא חשוב וכאלו הבשר הנהפך אינו מצוי וכן הוא אומר ומחית בשר חי בשאת וביום הראות בו בשר חי יטמא מכלל ששאר הבשר אינו חי כיון שנשתנה והורקת

והאדמת בני מעים של עוף וחילוף עורות של וושט בין כבהמה בין בעוף הוו נמי בכלל נקובה.

וטרפות חסרה הוו ב' איברים שאם חסר ממניינם טרפה וכן אם נתוספו שכל יתר כנטול דמי וחתיכה ושבירת העצם בכלל חסרה.

נטולה הם שלשה איברים שאם נטלו טרפה אף על פי שאין בהם דין נקב וחסרון וכל שהיה חסר טרפה כך אם נטל אבל אבר שנאמר בו אם נטל טרפה אינו נאסר אלא אם נחתך אותו אבר אבל אם נבראה חסרה אותו אבר מותר שאל"כ החסרה והנטולה א' וכל שניטל מותרת ק"ו אם נבראת חסרה הקטינה או לקתה הכוליא או נמצא בה ליחה סרוחה טרפה.

פסוקה בחוט השדרה טרפה קרועה בבשר החופה את רוב הכרס טרפה ושבורה ברוב צלעותיה טרפה ועקירה ושמיטה טרפה בכלל שבורה. כל אחד משבעים טרפיות שאפשר שימצאו בעוף דינם בבהמה חוץ מטרפות שבכוליא ושבטחול ושבאונות הריאה. ושתי טרפיות יש בעוף יתר על הבהמה ואין להוסיף על הטרפיות כלל ואין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורך.

ופרק י"א רובו מדרבנן וכל שהיתה ספק טרפה וחיתה י"ב חדש יצתה מידי ספיקא ובנקבה עד שתלד וסירכות היה נראה דלא אסירי בלא בדיקה אלא מדרבנן ואפשר דהוו ספיקא דאורייתא דהא חוששין שמא ניקבה והר"ד ז"ל כתב בתשובה שכיון שמחמת נקב נאסרה הסירכא הרי היא דבר תורה שהריאה שניקבה היא הל"מ:

פרק יב

הלכה א

אזהרת קמד שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום א' דכתיב ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד הבשר מותר באכילה דמדאיצטריך רחמנא למיסר מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי והשוחט הוא שלוקה כדכתיב לא תשחטו ביום א' ואינו לוקה אלא על שחיטת האחרון דהוא עביד איסורא דקמא לאו מידי עביד.

הלכה ב

איסור אותו ואת בנו נוהג בכל מקום ובכל זמן דכל שהוא חובת הגוף נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ דכתיב אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ כל הימים אשר אתם חיים על האדמה. החוקים אלו המדרשות והמשפטים או הדינים אשר תשמרון זו משנה שמביאה לידי מעשה לעשות זו מעשה בארץ שומע אני לא יהו נוהגות

כל המצות אלא בארץ ת"ל כל הימים אשר אתם חיים על האדמה ובין בארץ בין בחוצה לארץ ואחר שריבה הכתוב ומיעט שכתב בארץ צא ולמד על אי זה מהם אומר הכתוב כל הימים אשר אתם חיים על האדמה ממה שאמור בענין דסמיך ליה אבד תאבדון וגו' דהיינו ע"ז ועליה נתרבו כל מושבות כדכתיב כל הימים אשר אתם חיים והוי דבר הלמד מענינו שהוא א' מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם מן התורה מה עבודה זרה היא חובת הגוף ונוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ דעליה נתרבו כל מושבות כדכתיב כל הימים אשר אתם חיים אף כל שהוא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ בחולין ובמוקדשים דכתיב שור או כשב או עז כי יולד וגו' ירצה לקרבן אשה וסמיך ליה אותו ואת בנו לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשים ולא תימא דדוקא במוקדשים ולא בחולין דשור הפסיק הענין דאי אקמאי קאי נשתיק מיניה ונכתוב אותו ואת בנו דהא בשור ובשה איירי לעיל. ולא תימא כיון דהפסיק הענין בחולין אבל לא במוקדשים דהא אפסקיה דכתיב ושור וי"ו מוסיף על ענין ראשון בין קדשים הנאכלים בין שאינם נאכלים דבכולהו כתיב לעיל ומיום השמיני והלאה ירצה וגו'.

הלכה ג

אין איסור אותו ואת בנו נוהג אלא בשחיטה בלבד דכתיב לא תשחטו בשחיטת שניהם הוא האיסור אבל ניחר או נתנבל בין ראשון בין שני לא דהא ליכא שחיטה כלל בחד מינייהו מיהא. ושחיטת חרש שוטה וקטן בינם לבין עצמם הויא נבלה דרוב מעשיהם מקולקלים ומותר לשחוט שני אחריהם כדאמר. וספק נבלה הויא ספקא דאוריתא אי מצי למשחט בתריה אי לאו ושחיטה שאינה ראויה לאכילה שמה שחיטה דהא דבר אחר כגון טרפה או שור הנסקל וכיוצא בו גרם לה ליפסל ובין ראשון בין שני ששחט שחיטה כזו שאינה ראויה מחמת דבר אחר איכא איסור אותו ואת בנו.

הלכה ז

ואם שחטו לע"ז פטור משום אותו ואת בנו שהרי נתחייב בנפשו וכתיב כדי רשעתו דילפינן מיניה דאם נתחייב בהדי מלקות מיתה או ממון לא נעביד ביה תרתי דמשום רשעה אחד אתה מחייבי כדכתיב כדי רשעתו ואף על גב דסמיך לארבעים יכנו אין לנו לומר דילקה ולא ימות כמו שלוקה ואינו משלם דהא משום דעבר שתי עבירות לא איתגורי איתגור.

הלכה ח

אין איסור אותו ואת בנו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד דכתיב ושור או שה ודרשינן נמי שור ולא חיה שה ולא עוף. ונוהג בכלאים כגון צבי שבא על העז ושחט העז ובנה

דאף על גב דנימא חוששין לזרע האב אמרינן שה אפילו מקצת שה ומלקינן ליה. אבל עז שבא על הצביה לא לקי אם שחטה הצביה ובנה דמספקא לן מדאוריתא אי חוששין לזרע האב אי לאו דדילמא פרה ובנה אסרה תורה כדכתיב ושור או שה לא צביה ובנה או דילמא חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה אמרינן ומלקות ליכא דשמא אין חוששין ואפילו מקצת שה ליכא הילכך הויא לה התראת ספק. היתה בת הצביה זאת הנקבה ושחטה ואת בנה ביום א' זה לוקה וצ"ע דכיון דמספקי' אי חוששין דילמא ליכא אפי' מקצת שה ולא לקי וכן כלאים הבא ממין כבש וממין עז לוקה משום אותו ואת בנו דאמר קרא או לרבות את הכלאים.

הלכה י

מותר לשחוט את המעוברת עובר ירך אמו הוא ולא שחט אלא אם ואפילו יצא חי יכולין לשוחטו מדאוריתא דשחיטה שאינה צריכה היא דהא הוכשר בשחיטת אמו.

הלכה יא

איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שזה בנה ודאי וכתיב בנו שכרוך ודבוק תמיד לילך אחריו ודרך הוולד להיות כרוך אחר אמו ולא אחר אביו יצא זכר דאף ע"ג דכתיב אותו אין בנו כרוך אחריו ואם נודע בודאי שזהו אביו הוי ספק אי נוהג בהו או לא דילמא אותו כתיב דמשמע זכר או דילמא אותו א' ולא ב' דהיינו אם דכתיב בנו דכרוך אחריה כדאמר.

הלכה יב

השוחט פרה וב' בניה לוקה ב' מלקיות שהרי עובר על כל א' בלאו אותו ואת בנו שחט את בניה ואח"כ שחט אותה לוקה א' דאין כאן שחיטת איסור אלא אחד שחטה ואת בתה ואת בת בתה לוקה ב' דשתיהן שחט באיסור שחטה ואת בת בתה ואחר כך הבת אינו לוקה אלא אחת דחד איסור וחד מעשה הוא. ובנו ואותו נמי חייב דכתיב לא תשחטו לשון רבים משמע שנים הזהיר שניהם בין שוחט את האם בין שוחט את הבת ולא משכחת שנים עוברים אלא בשלש בהמות הא כיצד בת ואם ובת דאי אם ושני בניה למה לי קרא פשיטא כי היכי דמחייב אהאי מחייב אהאי ואי בפרה ובתה ובת בתה תרוייהו אותו ואת בנו נינהו אלא על כרחי' בא' שוחט פרה והשני את אמה והשלישי את בתה ואתא לאשמועינן דבבנו ואותו נמי חייב ומדהוה מצי למיכתב ישחטו וכתב תשחטו משמע נמי דבין ע"י אחד בין ע"י שנים לא יהיו נשחטים אותו ואת בנו.

הלכה יז

יום א' האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה כדכתיב במעשה בראשית ויהי ערב ויהי בקר ברישא ערב והדר בקר דילפינן יום אחד דהכא מיום אחד דהתם. שחט

בין השמשות לא ישחוט את השני עד שיעבור כל היום דבין השמשות ספק יום ספק לילה והוי ספיקא דאוריתא:

פרק יג

הלכה א

אזהרת קמה שלא ליקח אם על הבנים דכתיב לא תקח האם על הבנים. ואם לקחה ושחטה הבשר מותר באכילה דהא לא אסר רחמנא אלא לקיחה ולא איצטריך קרא למישרי דמהיכא תיתי איסורא ולוקה על שחיטת האם דכיון דשחטה תו לא מצי לקיים עשה דשילוח וכן אם מתה ואם שלחה אחר שלקחה פטור דכי קאמר רחמנא שלח לאחר לקיחה קאמר. וכן כל מצות ל"ת שניתק לעשה חייב לקיים עשה שבה ואם קיימו פטור דלהכי אתא עשה לפוטרו ממלקות הלאו ואם לא קיימו שאי אפשר לקיימו חייב מלקות אלאו. לא שלחה הוא אע"פ שהלכה לה לוקה שנאמר שלח תשלח עד שישלח מעצמו והרי לא קיים עשה שבה. קצץ אגפיה כדי שלא תעוף ושלחה לאו שלוח הוא דהא בעיא שתוכל לעוף כדרכה ולכך משהה אותה עד שיגדלו כנפיה ומשלחה ואם מתה קודם או ברחה לוקה שהרי לא קיים עשה שבה.

הלכה ה

וכיצד משלח את האם אוחז בכנפיה ומפריחה דאין שלוח עוף ברגל אלא בכנפיה. שלחה וחזרה אפילו ד' וה' פעמים חייב עוד לשלח דכתיב שלח תשלח דשלח אפילו ק' פעמים משמע.

הלכה ו

אמר הריני נוטל האם ומשלח את הבנים והרי איני נוטל אם על בנים לא אמר כלום לפי שחובה עליו לשלח את האם כדכתיב שלח תשלח את האם.

הלכה ז

נטל את הבנים והחזירן לקן וחזרה האם עליהם פטור מלשלח דכיון שכבר זכה בהם מזומן קרינא ביה ואינו נוהג במזומן כדכתיב כי יקרא קן צפור לפניך פרט למזומן. שלח האם וחזר וצד אותה הרי זה מותר לא אסרה תורה אלא לצוד אותה והיא אינה יכולה לפרוח בשביל הבנים שהיא מרחפת עליהם שלא ילקחו שנאמר והאם רובצת לא תקח האם על הבנים אבל הוציאה מתחת ידו וחזר וצד אותה מותר:

הלכה ח

מצות סב לשלח את הקן דכתיב שלח תשלח את האם וגו' שילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף טהור שאינו מזומן כיוני שובך שקננו בפרדס אבל אווזים ותרנגולים ויונים שקננו בבית אינו חייב לשלח דכי יקרא כתיב כדאמר.

הלכה ט

היו אפרוחים מפריחים שאינם צריכין לאמן או ביצים מוזרות אינו חייב לשלח דכתיב והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים מה אפרוחים בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו בצים מוזרות שאינם בני קיימא שהרי אין אפרוח בא מהם ומה ביצים הצריכין לאמן אף אפרוחים הצריכין לאמן יצאו אפרוחים מפריחים שהן יכולין להפריח ואינם צריכין לאמן היו האפרוחים טרפות הרי אלו כביצים מוזרות ופטור מלשלח דכתיב תקח לך ולא לכלביך.

הלכה י

זכר שמצאו רובץ על הקן פטור מלשלח דהאם רובצת כתיב ולא האב רובץ. עוף טמא או ביצים טמאים פטור מלשלח דכתיב קן צפור ולא אשכחן טמא דאיקרי צפור ואע"ג דמינה דבצים בר שילוח הוא אפ"ה פטור דקן צפור בעינן שתהא האם שהיא מקננת צפור טהורה וטהור רובץ על ביצי עוף טמא אע"ג דקן צפור הוא אפ"ה נפקא ליה פטוריה מדכתיב תקח לך ולא לכלביך.

הלכה יא

היתה רובצת על ביצים שאינם מינה והם טהורים הרי זה משלח דמספקי' אי קרינא בה אם אע"ג דלאו מינה היא או לאו ולכך משלח ואם לא שלח אינו לוקה. היתה האם טרפה חייב לשלחה דאי אקשת אם טרפה לאפרוחים טרפות דפטור מלשלח א"כ צפור דאתא למעוטי עוף טמא למה לי מאפרוחים דבעינן ראוים לך ולא לכלביך נפקא אלא ודאי לא תקיש. שחט מקצת סימנים בתוך הקן קודם שיקחנה חייב לשלח ואם לא שלח אינו לוקה דמספקינן אי חייב לשלח כיון דבידו לגמור שחיטת סימנים דתקח לך קרינא או דילמא פטור כיון דאי שביק להו מיטרפה ולא קרינא תקח ולא לכלביך.

הלכה יג

היתה מעופפת אם כנפיה נוגעות בקן חייב לשלח דמדלא כתיב יושבת משמע אפילו מעופפת ומיהו כיון דכתיב רובצת בעיא שיהו כנפיה נוגעות בקן ואם לאו פטור דהא לאו רובצת היא כיון דלא נגעי כנפיה בביצים או אפרוחים שבקן. היה חציצה בכל הני

גווני בינה ובין האפרוחים הרי זה משלח ואם לא שלח אינו לוקה דמספקי' אי קרינן בה האם רובצת או לא.

הלכה טו

היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים ואינה נוגעת בהם פטור כיון שאינה על גביהן וכן אם לא היתה נוגעת בקן אלא מצדו פטור מלשלח. היתה על ב' בדי האילן והקן ביניהם אם ינטלו הבדים תפול על הקן חייב לשלח דעל האפרוחים קרינא ביה.

הלכה יז

היתה רובצת על אפרוח א' או על ביצה א' חייב לשלח דכתיב קן קן מכל מקום לרבות ביצה א' ואפרוח אחד ואפרוחים או ביצים דכתיב אורחא דקרא הוא למנקט רבים ברוב קנים. המוצא קן על פני המים או על גבי בע"ח חייב לשלח דים נמי איקרי דרך דכתיב הנותן בים דרך ועל בעלי חיים נמי כתיב ואדמה על ראשו אלמא אע"פ שהיא בראשו לא אשתני שמה הילכך על הארץ קרינא ביה ולא נאמר בכל עץ או על הארץ אלא שדבר הכתוב בהווה.

הלכה יח

אסור לזכות בביצים דכתיב שלח תשלח והדר הבנים תקח לך. אסור ליטול אם על הבנים אפילו לטהר את המצורע שהיא מצוה ואם לא שלח לוקה דכתיב תשלח יתירא דמשמע אפילו לדבר מצוה.

הלכה כ

אין שילוח נוהג במוקדשים דכתיב שלח תשלח מי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזבר וכתיב נמי תקח לך ואלו נמי אינם שלך.

הלכה כא

עוף שהרג נפש פטור מלשלח מפני שהוא מצוה להביאו ליד ב"ד לדון אותו לקיומי ובערת הרע מקרבך:

פרק יד

הלכה א

מצות סג לכסות דם שחיטת חיה או עוף טהור דכתיב אשר יצוד ציד חיה או עוף ושפך את דמו וכסהו בעפר.

הלכה ב

כיסוי הדם נוהג במזומן ובשאינו מזומן דכתיב ציד מכל מקום בין מזומן בין שאינו מזומן ולא נאמר אשר יצוד אלא בהווה ואינו נוהג במוקדשים דכתיב חיה או עוף מה חיה אינה קדש שאינה ראויה להקריב אף עוף נמי אינו קדש. הקדישן אחר שחיטה חייב לכסות דהא איחייבו בכיסוי ולא פקע ליה הקדש דבתר הכי.

הלכה ד

כלאים דמספקים ביה אי חיה אי בהמה חייב לכסות מספקא. השוחט לחולה בשבת חייב לכסות אחר שבת דאין עשה דוחה ל"ת ועשה דשבת וכן השוחט ספק ביו"ט לא יכסה לאחר יו"ט יכסה. השוחט עופות ומיני חיה במקום א' כיסוי א' לכולן דחיה ועוף הכל משמע בין מרובה בין מועט.

הלכה ו

דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם חייב לכסות דאע"ג דאיכא רוב מים לא בטיל ברובא כיון דאיכא מראה דם בכולה. נתערב ביין או בדם בהמה רואין כאלו הם מים והיה בהם מראה דם חייב לכסות.

הלכה ז

כסהו ונתגלה אינו חייב לכסותו פעם אחרת דכיסהו מיעוטא הוא כיסוי זה ותו לא. כסהו הרוח אינו חייב לכסות דהא מכוסה ועומד הוא חזר ונתגלה אחר שכסתהו הרוח חייב לכסות דאין דיחוי אצל מצות [ולא אמרינן כיון שנדחת נדחת דדוקא כשנתגלה אחר שכסהו הוא דילפי' לעיל דנתגלה אינו חייב לחזור ולכסותו הא אם לא כסהו הוא אלא שכסהו הרוח וחזר ונתגלה חייב לחזור ולכסותו והיינו משום דאין דיחוי אצל מצות כדאמרי']. דם הניתז ושעל הסכין אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות דכתיב דמו ומשמע מקצת דמו ולהכי אם אין שם אלא הוא אז חייב לכסות. שחט ונבלע הדם בקרקע אם רשומו ניכר חייב לכסות דהא דם מגולה. אין חיוב בכיסוי אלא דם שחיטה הראוי לאכילה דכתיב אשר יאכל דמשמע דמה שאינו נאכל לא מיחייב בכיסוי.

הלכה יא

במה מכסין בכל הני דהוו מין עפר דכתיב וכסהו יכול יכסהו במה שאינו עפר ת"ל בעפר אין לי אלא עפר מנין לרבות כל מה שהוא מין עפר ת"ל וכסהו יכול שאני מרבה מה שאינו מין עפר ת"ל בעפר ואחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני אלו שהם מין עפר ומוציא אני את אלו שאינם מין עפר. שחיקת הזהב מכסין בו דאיקרי [עפר] דכתיב ועפרות זהב לו וכתיב עד אשר דק לעפר ובאפר כל דבר דכתיב מעפר שריפת החטאת.

ומותר לכסות בעפר עיר הנדחת שהוא עפר הקרקע דלא אסיר דכתיב ואת כל שללה תקבוץ אל תוך ושרפת מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושריפה. ואפר שריפתה נמי מותר דכל כמה דמיכתת שיעורה מעלו לכיסוי ומשום הנאה ליכא דמצות לאו ליהנות ניתנו.

הלכה יד

השוחט צריך שיתן עפר קודם למטה ואח"כ למעלה דכתיב בעפר דמשמע שיהא כולו טמון בעפר. ומי ששחט הוא יכסה דכתיב ושפך וכסה מי ששפך יכסה. ואם לא כסהו וראהו אחר חייב לכסות דכתיב ואומר לבני ישראל וגו' מצוה זו על כל בני ישראל ואינה תלויה בשוחט לבדו.

הלכה טז

וכשמכסה לא יכסה ברגלו כדי שלא ינהוג מנהג ביזיון דכתיב ושפך וכסה במה ששפך יכסה ולא ברגל שלא יהו מצות בזיות עליו שאין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהם ב"ה שהצילנו מלמשש בחשך וערך אותם נר לישר המעקשים ואור להורות נתיבות היושר וכן הוא אומר נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי: